

ไทยกับการเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 2 กับญี่ปุ่น

เหตุการณ์ทั่วไปก่อนการยกพลขึ้นบกของญี่ปุ่นในไทย

สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มขึ้นเมื่อเยอรมันนำโจนซีโปลแลนด์เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2482 อังกฤษและฝรั่งเศสได้ประกาศสงครามต่อเยอรมันในวันที่ 3 กันยายน ตกเดียวกัน สถานะสงครามที่เกิดขึ้นของประเทศคู่สงครามครั้งนี้มีผลกระทบอยู่บ้างถึงประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเอกราชเพียงประเทศเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ท่ามกลางอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก เพราะอังกฤษและฝรั่งเศสได้พิจารณาถึงฐานะประเทศไทยว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญมากในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอาจจะยื่นมือเข้ารับประกันความปลอดภัยของไทย¹ ประเทศไทยในขณะนั้น พลตรีหลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตะสังคะ) เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ได้พยายามปลีกตัวออกจากสถานะสงครามที่เกิดขึ้นด้วยการประกาศความเป็นกลางเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2482 ความว่า

ให้บรรดาข้าราชการและอาณาประชาราษฎร์ไทยและบัณฑิตบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยปฏิบัติตามความเป็นกลางอย่างเคร่งครัดและเที่ยงธรรมในระหว่างที่มีสถานะสงครามอยู่และให้ปฏิบัติตามบันทึกลงนามของราชอาณาจักรนี้ กับทั้งข้อผูกพันตามสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความเป็นกลางด้วย²

¹กระทรวงการต่างประเทศ, แพ้มสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.พ. 2/๖) เรื่องการประชุมอังกฤษ - ฝรั่งเศสที่สิงคโปร์พาคิงถึงไทย.

²"ประกาศพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติตามความเป็นกลางพุทธศักราช 2482" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 56 (กฤษฎีกาภาค 1) วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2482

ขณะที่เยอรมันกำลังมีชัยชนะในสงคราม รัฐบาลไทยได้ลงนามกติกาสัญญา
ไมร์กูรานระหว่างไทยกับฝรั่งเศส อังกฤษ และญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2483
พร้อมกันทั้ง 3 ฉบับ กติกาสัญญาระหว่างไทยกับอังกฤษและไทยกับญี่ปุ่นได้มีการแลกเปลี่ยน
สัตยาบันจึงเป็นวันไฉนจึงกันได้ แต่กติกาสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสไทยยังไม่ให้
สัตยาบันกันเพราะไทยได้มีหนังสือแลกเปลี่ยนแนบกับกติกาสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส
ด้วย โดยไทยขอให้ฝรั่งเศสแก้ไขแนวเขตแดนตามลำแม่น้ำโขงให้ใช้หลักการร่องน้ำลึก
เป็นเกณฑ์ และอาณาเขตใดซึ่งอยู่ข้างขวาแห่งเส้นเขตแดนนี้ยอมเป็นอาณาเขตไทย และ
อาณาเขตใดที่อยู่ข้างซ้ายแห่งเส้นเขตแดนนั้นยอมเป็นอาณาเขตของฝรั่งเศส¹ ฝรั่งเศส
ได้ยินยอมจะแก้ไขตามที่รัฐบาลไทยได้เสนอไป สถานการณ์ของสงครามในทวีปยุโรป
ฝรั่งเศสยอมแพ้แก่เยอรมันเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2483 ซึ่งมีผลกระทบถึงฐานะของ
รัฐบาลฝรั่งเศสที่อินโดจีนด้วย เพราะอีก 2 เดือนต่อมาญี่ปุ่นได้ลงนามทำสัญญาไตรภาคี
หรือไตรภาค (Tripartite Pact) กับเยอรมันและอิตาลีมีสาระสำคัญว่า ญี่ปุ่นรับรอง
และเคารพนับถือเยอรมันและอิตาลีเป็นผู้นำในการสถาปนาระเบียบใหม่ในยุโรป ส่วน
เยอรมันกับอิตาลีรับรองจะเคารพนับถือว่าญี่ปุ่นเป็นผู้นำในการสถาปนาระเบียบใหม่ใน
มหาเอเชียบูรพาและรับรองว่าอาณาเขตทางทะเลใต้ (South Sea Region) รวมถึง
อินโดจีนฝรั่งเศสและหมู่เกาะอินเดียนตะวันออกเป็นเขตอิทธิพลของญี่ปุ่น เยอรมันจะให้
ความช่วยเหลือในการจัดระเบียบเหตุการณ์ในจีนซึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงจะร่วมมือกันในความ
พยายามที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่กล่าวแล้วโดยจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางการเมือง
เศรษฐกิจ และการทหาร²

¹ คีเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 (พระนคร : แพร่พิทยา,
2510), 2 : 773

² คีเรก ชัยนาม, การทูต (พระนคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการ
เมือง, 2490), หน้า 163.

ญี่ปุ่นได้เริ่มขยายอำนาจเข้ามาในอินโดจีนหลังจากญี่ปุ่นประสบชัยชนะจากการทำสงครามกับจีนนับตั้งแต่การรุกรานแมนจูเรีย พ.ศ. 2475 แล้วต่อมาสามารถยึดกรุงปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และนานกิง ได้ ทำให้เจียงไคเช็คต้องย้ายเมืองหลวงจากเมืองนานกิงมาอยู่ที่จุงกิงเพื่อเตรียมทำสงครามกับญี่ปุ่นต่อไป ส่วนวังจิงไวซึ่งเป็นบุคคลในคณะรัฐบาลเจียงไคเช็คได้แยกออกมาจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติจีนขึ้นใหม่ที่เมืองนานกิงโดยมีนโยบายร่วมมือกับญี่ปุ่นและญี่ปุ่นก็ได้ประกาศรับรองรัฐบาลใหม่นี้ทันที สัญญาไตรภาคีที่ญี่ปุ่นทำกับเยอรมันนีและอิตาลีได้รับรองฐานะของญี่ปุ่นในประเทศจีนว่าถูกต้อง และญี่ปุ่นได้รับการช่วยเหลือจากเยอรมันนีบีบบังคับให้รัฐบาลฝรั่งเศสที่จัดตั้งขึ้นใหม่ยินยอมให้ญี่ปุ่นเข้ามามีผลประโยชน์ในอินโดจีนของฝรั่งเศสด้วยการที่รัฐบาลอินโดจีนยินยอมขนส่งยางพารา ข้าว แมงกานีส สังกะสี พลวง และดีบุก พร้อมทั้งให้ญี่ปุ่นนำทหารเข้ามาได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนทหารญี่ปุ่นทั้งหมดขอเดินทางผ่านตังเกี๋ยและสร้างสนามบินด้วย¹

ในขณะที่ญี่ปุ่นเริ่มขยายอำนาจเข้าสู่อินโดจีนจากลาวได้ว่า รัฐบาลไทยมีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวในสงครามเริ่มด้วยการยื่นข้อเสนอแก่ฝรั่งเศสให้พิจารณาถึงดินแดนอินโดจีนของฝรั่งเศสที่เคยเป็นของไทยมาก่อนนี้เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2483 มีสาระสำคัญว่า

1. วางแนวเส้นเขตแดนตามลำแม่น้ำโขงให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ กล่าวคือ ถัดหลังร่องน้ำลึกเป็นเกณฑ์
2. ปรับปรุงเขตแดนให้เป็นไปตามธรรมชาติ คือให้ถือว่าแม่น้ำโขงเป็นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและอินโดจีนตั้งแต่ทิศเหนือมาจดทิศใต้จนถึงเขตแดนกัมพูชา โดยให้ฝ่ายไทยได้รับดินแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตรงข้ามกับหลวงพระบาง และตรงข้ามกับปากเซคืนมา

¹คิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 (พระนคร : แพร่พิทยา, 2510), 1 : 59 - 63.

3. ขอให้ฝ่ายฝรั่งเศสรับรองว่าถ้าอินโดจีนเปลี่ยนจากอธิปไตยฝรั่งเศสไป
ฝรั่งเศสจะคืนอาณาเขตลาวและกัมพูชาให้แก่ไทย¹

ทางฝ่ายรัฐบาลฝรั่งเศสที่วีชี (vichy) ได้ตอบปฏิเสธและยืนยันว่าจะป้องกัน
อินโดจีนจนถึงที่สุด รัฐบาลไทยเริ่มเตรียมพร้อมจะสู้รบกับฝรั่งเศสได้ประกาศแต่งตั้ง
พลตรีหลวงพิบูลสงครามซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด มี
อำนาจสิทธิขาดบังคับบัญชาแม่ทัพบก แม่ทัพเรือ และแม่ทัพอากาศ² ได้จัดตั้ง "กองทัพบก
บูรพา" ภายใต้บังคับบัญชาของพันเอกหลวงพรหมโยธี ประจำอยู่จังหวัดปราจีนบุรี และ
"กองทัพอีสาน" โดยมี พันเอกหลวงเกรียงศักดิ์พิชิตเป็นแม่ทัพ ตั้งกองบัญชาการขึ้นที่
จังหวัดนครราชสีมา กองทัพทั้ง 2 แห่งจะมีหน้าที่รวบรวมทหารจากภาคต่าง ๆ เพื่อ
ป้องกันชายแดน³ รัฐบาลได้กระตุ้นประชาชนให้เกิดสหชาตินิยมเพื่อแสดงเสียงประชามติ
ออกมาในการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่เรียกร้องคืนแดนคืนจากฝรั่งเศส

จากสถานการณ์ตึงเครียดทั้ง 2 ฝ่าย ฝรั่งเศสได้โจมตีประเทศไทยก่อนด้วย
การนำเครื่องบินทิ้งระเบิดที่จังหวัดนครพนมทำให้คนไทยบาดเจ็บ 9 คน รัฐบาลไทยได้
ประกาศใช้กฎอัยการศึกตามหัวเมืองชายแดนรวม 24 จังหวัด มีการวางแสงไฟ ป้องกัน
ภัยทางอากาศในพระนคร เป็นครั้งแรก การสู้รบระหว่างไทยกับฝรั่งเศสจึงได้เกิดขึ้นเมื่อ
ปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2483 จนถึงปลายเดือนธันวาคมศกเดียวกัน ขณะที่การ
สู้รบกับฝรั่งเศสยืดเยื้ออยู่ พลตรีหลวงพิบูลสงครามได้ส่งหลวงพรหมโยธีไปติดต่อกับญี่ปุ่น

¹ สัญญาแทนราษฎร, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2484
วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2484

² "ประกาศตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แม่ทัพบก แม่ทัพเรือ แม่ทัพอากาศ,"
ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 57, 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2483.

³ เนตร เชมะโยธิน, ชีวิตนายพล (พระนคร : เกษมบรรณกิจ, 2510),
หน้า 65 - 71.

ที่โตเกียว เพื่อขอให้ญี่ปุ่นสนับสนุนในการ เรียกร้องคืนแดนคืนจากฝรั่งเศส¹ คณะรัฐมนตรีของญี่ปุ่นได้อินยอมให้ความช่วยเหลือไทยเมื่อว่าไทยจะได้เข้าร่วมมือทางการ เมืองและทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่น² ญี่ปุ่นจึงได้เข้ามาไกล่เกลี่ยในปัญหาพรมแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสครั้งนี้ ฝ่ายสัมพันธมิตรและสหรัฐอเมริกาถึงแม้จะบังยัดถือนโยบายอย่างโคโคเคียวอู³ แต่ก็ได้แสดงท่าทีที่จะเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย⁴ แต่เนื่องจากรัฐบาลไทยตกลงยินยอมให้ญี่ปุ่นเข้ามาเป็นผู้ตัดสินส่วนฝรั่งเศสก็จำต้องยินยอมให้ญี่ปุ่นเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเพราะได้ถูกญี่ปุ่นบีบบังคับโดยสถานการณ์อยู่แล้ว ญี่ปุ่นเข้ามาไกล่เกลี่ยเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2484 โดยให้รัฐบาลไทยและรัฐบาลฝรั่งเศสจัดตั้งผู้แทนเพื่อเจรจาตกลง 2 คณะ คณะหนึ่งเพื่อไปทำความตกลงที่กรุงโตเกียว อีกคณะหนึ่งเพื่อไปทำการเจรจาเรื่องสันติภาพ ณ กรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่น จากการเจรจาสันติภาพที่กรุงโตเกียว ญี่ปุ่นได้ขอร้องให้รัฐบาลเยอรมันช่วยบีบบังคับรัฐบาลฝรั่งเศสให้ยินยอมในข้อตกลงที่ว่าฝรั่งเศสยอมยกคืนแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง แคว้นนครจำปาศักดิ์และแคว้นเขมรซึ่งไทยได้เคยเสียให้แก่ฝรั่งเศส และรัฐบาลไทยต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ฝรั่งเศสคิดเป็นเงินไทย 4 ล้านบาท⁵ รัฐบาลฝรั่งเศสยอมจำนนโดยไม่เต็มใจและยังคงกล่าวว่ายอมแพ้กับญี่ปุ่น

¹E. Thadeus Food, Journal of S.E. Asia History, Volum X, Number 2, September, 1969, p. 320.

²F.C. Jones, Japan's New Order in East Asia (London : Oxford University Press, 1954), p. 235.

³Richard P. Stebbins, Chatham House, Collective Defence in South East Asia, 1956, p. 15.

⁴ศิริเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, 1 : 112.

⁵ศิริเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, 2 : 784 - 798.

ไม่ใช่ไทย¹ ผลของการใกล้เคียงทำให้รัฐบาลไทยได้จัดการปกครองดินแดนที่ได้คืนมา โดยแบ่งออกเป็น 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระตะบอง จังหวัดพิบูลสงคราม จังหวัดจำปาศักดิ์ และจังหวัดลานช้าง จังหวัดที่อุดมสมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลไทย ได้แก่จังหวัดพระตะบองซึ่งรัฐบาลไทยได้เชื่อมทางรถไฟสายอรัญญประเทศคิกต่อไปถึงตัวจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลได้มาแต่เพียงพื้นที่เท่านั้น ส่วนผลประโยชน์อื่น ๆ นั้นไม่มีอะไรเลยและราษฎรยังยากจนมากอีกด้วย²

หลังจากญี่ปุ่นได้เข้ามาเป็นผู้ใกล้เคียงปัญหาเรื่องพรมแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสแล้ว ญี่ปุ่นได้ทำสัญญาความเป็นกลางกับสหภาพโซเวียตในเดือนเมษายน พ.ศ. 2484 และได้ส่งทหารเข้ามาปกครองอินโดจีนตอนใต้ (กัมพูชา) ในปลายเดือนกรกฎาคม พร้อมทั้งได้ข่มขู่ทหารตามชายแดนเป็นจำนวนมาก จากท่าทีของญี่ปุ่นในการเตรียมเข้าโจมตีอาณานิคมของอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยจึงเป็นจุดยุทธศาสตร์แรกที่ญี่ปุ่นจะต้องเข้าครอบครองไว้ก่อน สถานการณ์ที่ญี่ปุ่นจะบุกรุกประเทศไทยนั้นรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม³ เริ่มไม่มั่นใจในการถูกละเมิดความเป็นกลางโดยตรง จึงได้ขอความช่วยเหลือจากฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยได้ส่ง พ.ท. ม.ล. ชวาญชร ณ อุษยชา ซึ่งเป็นผู้บังคับกองพันทหาร ป.ศ.อ. ออกไปเป็นทูตทหารบกประจำสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2484. เพื่อไปขอความช่วยเหลือและชี้แจง

¹ F.C. Jones, Japan's New Order in East Asia
p. 237.

² เนตร เขมะโยธิน, ชีวิตนายพล (พระนคร : เกษมบรรณกิจ, 2510),
หน้า 65 - 71.

³ พลตรีหลวงพิบูลสงคราม ภายหลังจากสงครามอินโดจีนยุติลงได้เลื่อนยศขึ้น
เป็น จอมพล จอมพลเรือ จอมพลอากาศ ตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2484 เป็นต้นไป
ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 58 วันที่ 28 กรกฎาคม 2484, หน้า 992 - 993.

นโยบายของประเทศไทยให้สหรัฐอเมริกาทราบดี¹ และจอมพล ป. ได้ส่ง พ.ท. ทรวงสุวรรณรงค์ เป็นหัวหน้าคณะ โดยมีเรืออากาศโท ทวี จุลละทรัพย์ ติดตามไปด้วย เพื่อให้ไปอยู่ที่ติดต่อกับ Sir Robert Brook Popham ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของอังกฤษประจำอยู่ที่สิงคโปร์ เพื่อพิจารณาถึงความแน่นอนในสภาพที่แท้จริงของหน่วยทหารอังกฤษโดยตั้งสมมติฐานว่า ถ้าญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยอังกฤษจะใช้อำนาจที่สิงคโปร์และมลายูทำการช่วยเหลือประเทศไทยได้เพียงใด²

ขณะเดียวกันรัฐบาลได้จัดการเตรียมรับสถานการณ์ของสงครามที่จะเกิดขึ้น ด้วยการจัดประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดทั่วประเทศเกี่ยวกับเรื่อง "การจัดยุทธศาสตร์และรัฐประศาสนนโยบายของชาติ" เพื่อให้แนะนำประชาชนเกี่ยวกับการช่วยเหลือประเทศชาติอย่างไร เช่น การจารกรรมข่าวศึก การซุกหุลุมหลบภัย การทำลายสนามบินและการสร้างสนามบิน เป็นต้น³ และรัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ มีสาระสำคัญคือ

. . . มาตรา 5 คนไทยทุกคนต้องทำการต่อต้านข้าศึกทุกวิถีทางด้วยกำลังอาวุธ กำลังทรัพย์ หรือกำลังอื่นใดตามคำสั่งของราชการ แต่เมื่อตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถรวบรวมคำสั่งของราชการได้ก็ต้องจัดการต่อต้านต่อไปตามวิถีทางที่ทำได้ จนถึงที่สุด ถ้าไม่สามารถต่อต้านไว้ได้ให้ทำการชักชวนหรือก่ออุปสรรคขวาง ๆ เพื่อมิให้ข้าศึกได้รับความสะดวก ให้ทำลายเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอุปโภคบริโภค ยานเรือนที่อยู่อาศัย สัตว์พาหนะและสิ่งของต่าง ๆ ไฉนจะเป็นของตน ของผู้อื่น หรือของราชการ อันจะอำนวยความสะดวกให้แก่ข้าศึกนั้นเสียให้สิ้น

¹อนันต์ ทิบูลสงคราม, จอมพล ป. ทิบูลสงคราม (พระนคร : ศูนย์การพิมพ์, 2518), 2 : 99.

²พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์, ชาติอยู่เหนือสิ่งอื่นใด (พระนคร : วรวิธิการพิมพ์, 2517), หน้า 8. และ เนตร เขมะโยธิน เรื่องเดียวกัน, หน้า 224.

³แผนกเก็บ ส.ป. กระทรวงศึกษาธิการ, "การประชุมข้าหลวงประจำจังหวัดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และนโยบายชาติ" แผ่นที่ 11, วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2484.

มาตรา 6 ในการปฏิบัติการค้าต่อต้านหรือการป้องกันมิให้ชาติใดได้รับความสะดวกหรือประโยชน์ในสิ่งใด ๆ เป็นกรณีพิเศษที่ชาติใดบังอาจกระทำการอันไม่เป็นธรรมต่อประเทศไทย ฉะนั้นสิ่งใด ๆ ที่สามารถเป็นประโยชน์ในการทำลายชาติศัตรู อธรรมใดแล้วขอขอมที่จะใช้สิ่งนั้น ๆ ได้

มาตรา 7 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 มีความผิดของระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต¹

การส่งทูตทหารออกไปขอความช่วยเหลือจากฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะสหรัฐอเมริกาไม่เชื่อว่าไทยซึ่งมีความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นอย่างใกล้ชิดแล้วจะต่อต้านญี่ปุ่นจริงจัง² อีกทั้งได้สั่งกักเครื่องบิน 16 เครื่องพร้อมปืนกลประจำเครื่องบิน 64 กระบอกที่ไทยได้สั่งซื้อไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 ด้วย³ เพราะเกรงว่าสิ่งเหล่านี้จะตกไปอยู่กับฝ่ายญี่ปุ่น ส่วนอังกฤษนั้นรับปากว่าจะช่วยเหลือประเทศไทยโดยให้อาวุธ ได้แก่ ปืนสนามและปืนครก Howitzer จากสิงคโปร์และกระสุนปืน แต่ว่ากองทัพอเมริกาถูกก่อน⁴ จากท่าทีของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาที่ไม่มีความมั่นใจในการเข้าช่วยเหลือประเทศไทยอย่างแท้จริง ประกอบกับมหาอำนาจต่างสงวนอิทธิกาว่าสงอาวุธยุทธโปกรณ์ไว้เพื่อป้องกันตนเองก่อน ด้วยเหตุนี้จึงอาจพิจารณาว่าประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศเล็ก

¹"พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยเวลารบ" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58. วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2484, หน้า 1144-1145.

²Donald E. Nuechterlein, "Thailand and the Struggle for Southeast Asia" (New York, Cornell University Press, 1965), p. 72.

³เครื่องบินที่สั่งซื้อเป็นเครื่องบินชนิด NA-50 A. เครื่องบินรบที่สั่งซื้อจำนวน 6 เครื่อง และแบบ NA-44 เครื่องบินโจมตีขนาดเบาอีกหัวทิ้งลูกระเบิดจำนวน 10 เครื่อง (กระทรวงการต่างประเทศ, พิมพ์สงครามโลกครั้งที่ 2. เรื่องเครื่องบิน 16 เครื่องที่ส่งจากอเมริกา)

⁴ดิเรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, 1 : 178 - 179.

มีขีดความสามารถอันจำกัดต้องเผชิญกับสถานการณ์อันซับซ้อนเช่นนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้พิจารณาที่จะเปลี่ยนนโยบายไปเข้าข้างญี่ปุ่นโดยขอรับรองญี่ปุ่นว่า ถ้าหากญี่ปุ่นต้องเดินทัพผ่านประเทศไทยขอให้อินทรีให้เกียรติโดยเสียดำเนินการนำทหารเข้ามาในบริเวณตอนกลางของประเทศ¹ จอมพล ป. ฯ ได้้นำความคิดที่จะร่วมมือกับญี่ปุ่นเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีในวันประชุมเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน และวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2484 โดยให้ประเทศไทยเข้าร่วมทำสงครามเข้าข้างประเทศญี่ปุ่น โดยกล่าวว่า ถ้าเข้าข้างญี่ปุ่นรบอังกฤษจะเสียหายน้อยกว่า และถ้ารบชนะจะได้ดินแดนเก่าที่เสียไปกลับคืนด้วย² แต่ที่ประชุมก็ไม่ใ้มีมติแต่อย่างใด ต่อมาเมื่อวันที่ 5 ธันวาคมศกเดียวกัน จอมพล ป. ฯ ได้ทราบข่าวจากชายแดนอินโดจีนว่าญี่ปุ่นได้เคลื่อนพลเข้าประชิดชายแดนไทย ฉะนั้นเข้าวันที่ 6 ธันวาคม จอมพล ป. ฯ จึงได้ออกเดินทางไปพร้อมกับกองเสนาธิการ ซึ่งประกอบด้วย พลโทหลวงวิจิตสงคราม พันตรีควง อภัยวงศ์ และพลโทหลวงเสรีเริงฤทธิ์ ได้ไปสำรวจพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ก้านอินทรีประเทศ³ และในระหว่างนั้นเองญี่ปุ่นได้เริ่มยกกองทัพบุกประเทศไทย

การยกพลขึ้นบกของญี่ปุ่นในประเทศไทย

เมื่อเวลา 9.00 น. ของวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2484 สถานทูตญี่ปุ่นในประเทศไทยได้รับคำสั่งจากกองบัญชาการกองทัพที่ 1 ใน Nampo ที่ไซ่งอนให้เริ่มเจรจา

¹Edward Thadeus Flood, Japan's Relations with Thailand 1928 - 1941 (Unpublished Ph. D. Thesis University of Washington, 1967), p. 313.

²ปรีดี พนมยงค์, หลักฐานสำคัญบางประการเกี่ยวกับสถานะสงครามประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (ภาค 1) (พระนคร : อรุณการพิมพ์, 2521), หน้า 7 - 8.

³Flood, Japan's Relations with Thailand 1928 - 1941, p. 693.

กับไทยเวลา 23 นาฬิกา โดยกองทัพญี่ปุ่นจะขึ้นบกเวลาที่หนึ่งของวันที่ 8 ธันวาคม ทางสถานทูตญี่ปุ่นได้ติดต่อให้นายวิช ปานะนนท์ มาพบที่สถานทูตเวลา 4.30 นาฬิกา เพื่อชี้แจงถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ทราบ แต่นายวิช ฯ ไม่ใช่บุคคลสำคัญที่สามารถตัดสินใจได้ ญี่ปุ่นต้องการพบจอมพล ป. ฯ นายกรัฐมนตรี แต่ไม่อยู่จึงติดต่อพระบริรักษ์ทูตกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจให้มาพบที่สถานทูตญี่ปุ่นเมื่อเวลา 5.30 นาฬิกา และในการพบปะครั้งนั้นญี่ปุ่นแจ้งให้พระบริรักษ์ทูตกิจทราบว่าต้องการพบนายกรัฐมนตรี และหลวงสินธุสงครามชัย ที่กรุงเทพฯ โดยด่วน¹ พระบริรักษ์ทูตกิจได้โทรศัพท์บอกนายพลตำรวจโท อุดุล อุดุลเกษรวิสัย ซึ่งขณะนั้นอยู่ที่บ้านนายดิเรก ชัยนาม มาช่วยกันแก้ไขสถานการณ์เพราะขณะนั้นหลวงอุดุล ฯ คำรงค์ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี จึงได้เรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเวลา 23.00 นาฬิกา คณะรัฐมนตรีได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าระหว่างที่นายกรัฐมนตรีไม่อยู่ คือ โทรเลขบอกไปยังจอมพล ป. ฯ ซึ่งขณะนั้นพักอยู่ที่วังสนามจันทร์บอกข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกองทัพญี่ปุ่นพร้อมทั้งให้กลับด่วน และได้ส่งนาวาอากาศเอก ขุนรณนภากาศนำเครื่องบินไปรับ ทางฝ่ายผู้แทนญี่ปุ่นได้ยื่นบันทึกขอเค้นทัพผ่านประเทศไทยเพื่อไปโจมตีอังกฤษขอย้ำให้ไทยขัดขวาง โดยรับรองว่าจะไม่ทำลายอธิปไตยของไทยนอกจากขอผ่านกรุงเทพฯ เท่านั้น ขอให้ตอบผู้แทนญี่ปุ่นภายใน 2.00 น. ของวันที่ 8 ธันวาคม คณะรัฐมนตรีได้ขอผ่อนผันว่ายังตอบเด็ดขาดไม่ได้ต้องการกลับมานของนายกรัฐมนตรีก่อน จึงขอยืดเวลาตอบเป็น 5.00 น. และขอให้ผู้แทนฝ่ายญี่ปุ่นโทรเลขไปถึงกองบัญชาการทหารที่ไซ่ง่อนอย่าเร่งได้ส่งทหารเข้ามา ผู้แทนฝ่ายญี่ปุ่นได้ทำตามคำขอร้องของคณะรัฐมนตรี แต่ปรากฏว่าการกลับมาของนายกรัฐมนตรีเปลี่ยนมาทางรถยนต์จึงทำให้เสียเวลา ขณะที่จวนเวลา 5.00 น. คณะรัฐมนตรีได้ส่ง พ.อ. ประยูร ภมรมนตรี พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร และนายจิตตะเสน ปัญจะ ไปพบเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นที่สถานทูตเพื่อขอยืดเวลาการตกลงที่ฝ่ายญี่ปุ่นเสนอมา ทางฝ่ายญี่ปุ่นตอบว่าจะยืนยันสำเร็จหรือไม่ไม่รับรอง แต่ทางฝ่าย

¹Ibid, pp. 693 - 696.

ไทยควรรสังหารระงับการต่อสู้ คณะรัฐมนตรีได้รับรายงานว่ามีชาวจีนที่อยู่ในกรุงเทพฯ ได้นำรถยนต์ประมาณ 14 - 15 คันไปทางสมุทรปราการ เพื่อไปรับทหารจีนที่จะมาขึ้นบกที่ปากน้ำ หลวงอุด ๖ จึงสั่งปิดถนนสายสมุทรปราการ - กรุงเทพฯ ตั้งแต่เวลา 3.00 น. และคณะรัฐมนตรีได้สั่งให้หลวงยกอากาศกับหลวงประคิยคินาวายุทธไปที่สถานทูตจีนเพื่อให้เดินทางไปปากน้ำกับเจ้าหน้าที่ทหารประจำสถานทูต โดยขอร้องให้ฝ่ายจีนยับยั้งการขึ้นบก ถ้าขึ้นแล้วให้กลับลงเรือ ถ้าไม่สามารถกลับลงได้ให้หยุดยั้งเพียงนั้น ส่วนกำลังส่วนอื่นไม่ให้ขึ้นให้ระงับเอาไว้ กับขอห้ามเค็ดซาคไม่ให้ล่าเตียงทหารเข้ากรุงเทพฯ จนกว่านายกรัฐมนตรีจะกลับมาส¹

อย่างไรก็ดี จีนได้ยกพลขึ้นบกในประเทศไทยเวลา 02.00 น. ของวันที่ 8 ธันวาคม หลังจากการโจมตีฐานทัพเรือของสหรัฐอเมริกาที่เพิร์ลฮาร์เบอร์ในเกาะฮาวาย เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม สกเดียวกัน โดยกองทหารหน่วยที่ 25 ได้ยกพลขึ้นบกบริเวณทางภาคใต้ของประเทศไทย ได้แบ่ง 5 สายคือ ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร เกาะสมุย สงขลา และปัตตานี ส่วนหน่วยกองทหารคุ้มกันของจีนก็ได้ขึ้นบกบริเวณสมุทรปราการและอัญประเทศ² ทหารจีนได้ยกพลขึ้นบกเป็นจำนวนถึง 1 กองพล เพื่อจะรุกเข้าไปยะลา และเบตงมุ่งเข้าไปในอาณาเขตของอังกฤษซึ่งเป็นผลให้มีผู้เสียชีวิต 24 คน พร้อมทั้ง พ.อ. ชุนอิงคุดุทธบริหาร ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 42 ประจำปัตตานีได้เสียชีวิตด้วย และที่จังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีผู้เสียชีวิต 39 คน หาดใหญ่ - สงขลา 7 คน ชุมพร 1 คน ประจวบคีรีขันธ์อีก 7 คน รวมผู้เสียชีวิตทั้งทหารและประชาชนจากผลการต่อสู้

¹ปริทัศน์ พนมยงค์, หลักฐานสำคัญบางประการเกี่ยวกับสถานะสงครามประเทศไทย..., หน้า 10 - 13.

²John B. Haseman, Thai Resistance Movement during the Second World War, Northern Illinois University, Center for Southeast Asia Studies. No. 17, 1978, p. 10.

กับญี่ปุ่นถึง 78 คน¹ เมื่อนายกรัฐมนตรีได้เดินทางกลับจากชายแดนก่อนตะวันออกแล้ว จึงได้มีคำสั่งให้ทหารและประชาชนหยุดต่อสู้กับฝ่ายทหารญี่ปุ่นเมื่อเวลา 7.30 น.² ของวันที่ 8 ธันวาคม และได้ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาข้อเสนอของญี่ปุ่นต่อรัฐบาลไทยเป็นหนังสือ 4 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1

1. ประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยจะทำสัมพันธไมตรีในทางธุรกรรมและป้องกันตัวร่วมกัน
2. ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือแก่ประเทศญี่ปุ่นในทางการทหารเท่าที่จำเป็นตามที่กล่าวในข้อ 1 (รวมทั้งการอนุญาตให้กองทัพญี่ปุ่นเดินผ่านประเทศไทยและอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อให้การเดินทางผ่านนั้นทำนองเดียวกันในการที่จะปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้มีการปะทะกันและกันอันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองทัพญี่ปุ่นและกองทัพไทย)
3. รายละเอียดแห่งการปฏิบัติตามข้อ 1 และ 2 ดังกล่าวข้างต้นนั้น จะให้ทำการตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศ
4. ญี่ปุ่นจะให้ประกันในความเป็นเอกราชของซีปไตและเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับความเคารพ และประเทศญี่ปุ่นจะให้ความร่วมมือกับประเทศไทยในการที่จะเอาคืนแดนที่เสียไปกลับคืนมา
5. ข้อตกลงดังกล่าวนี้จะถูกยืนยันกันในภายหลังโดยแลกเปลี่ยนเอกสารในทางราชการระหว่างรัฐบาลเราทั้งสองฝ่าย

¹พ.อ.ชาย ไชยกาล, ไทยรบจนสุดใจชาตกิน, อนุสรณ์พระราชนานเพลิงศพ พลเอกหลวงเสนาณรงค์(พระนคร : พานิชกิจ, 2498), หน้า 18 - 21.

²ปรีดี พนมยงค์, หลักฐานสำคัญบางประการเกี่ยวกับสถานะสงครามประเทศไทย..., หน้า 22. (ผู้เขียนได้พยายามหาเอกสารทางราชการแล้ว แต่จากการตรวจสอบที่แผนกเก็บ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีนั้นไม่พบจึงได้อ้างอิงจากนี้)

ฉบับที่ 2

1. ประเทศไทยจะเข้าในกติกาสัญญาไตรภาคีฉบับลงวันที่ 27 กันยายน ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483)
2. ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และให้ความสะดวกที่จำเป็นทุกประการในการที่จะผ่านไปนั้น กับทั้งจะได้จัดการทันทีเพื่อป้องกันการปะทะกันใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างญี่ปุ่นกับทหารไทย
3. รายละเอียดในการปฏิบัติตามวรรค 1 และ 2 ข้างบนนี้ให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่แห่งประเทศทั้งสอง
4. ญี่ปุ่นจะให้ประกันว่า เอกราชอธิปไตยและเกียรติยศของประเทศไทย จะได้รับความเคารพและจะร่วมมือกับประเทศไทยในการเอาดินแดนซึ่งประเทศไทยได้เสียไปคืนมา

ฉบับที่ 3

เพื่อที่จะปฏิบัติให้ลุล่วงสถานการณ์อันรีบด่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจะให้ความร่วมมือทางทหารแก่ประเทศญี่ปุ่นตามที่จำเป็นเพื่อการนั้น รวมทั้งการอนุญาตให้ทหารญี่ปุ่นผ่านอาณาเขตไทยไป และการให้ความสะดวกทุกอย่างที่จำเป็นแก่การที่จะผ่านไปนั้น กับทั้งการจัดการโดยทันทีเพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดการปะทะกันขึ้นระหว่างทหารญี่ปุ่นกับทหารไทย

รายการปฏิบัติตามวรรคก่อนให้ทำความตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของประเทศทั้งสอง

ฉบับที่ 4

ประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทยร่วมกันว่าจะป้องกันประเทศไทยร่วมกัน คือ อันมี 3 อย่าง อันหนึ่งให้เข้าไตรภาคี อีกอันหนึ่งให้ทำความตกลงทำสัมพันธไมตรี ทั้งการรุกและการป้องกันประเทศไทยร่วมกัน ส่วนข้ออื่น ๆ ข้อตกลงในเรื่องการร่วมมือ

ทางทหารก็เหมือนกัน¹

ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีความคิดเห็นแตกแยกกันโดยอีกฝ่ายหนึ่งให้พิจารณาฉบับที่ 1, 2 ซึ่งเป็นกร่วมมือกับฝ่ายญี่ปุ่นในการทำสงครามครั้งนี้ คณะรัฐมนตรีที่มีความคิดเห็นดังกล่าวได้แก่ นายวิจิตร วิจิตวาทการ พล.ท. มังกร พรหมโยธี นายประยูร ภมรมนตรี พ.อ. เพ็ชร สกนธ์บุททศิลาภิรียะโยธิน ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งให้พิจารณาฉบับที่ 3, 4 โดยให้มีการแก้ไขใหม่เปลี่ยนจากรูปร่วมกันป้องกันประเทศเป็นให้เพียงทางผ่านเท่านั้น คณะรัฐมนตรีที่มีความคิดเห็นดังกล่าวนี้ได้แก่ พล.ท.อ. อุด อุดเดชจรดี นายปรีดี พนมยงค์ นายดิเรก ชัยนาม น.อ. ถวัลย์ ช่างนาวาสวัสดิ์ ผลที่สุดที่ประชุมลงมติยอมรับให้พิจารณาฉบับที่ 3, 4 โดยแก้ไขใหม่ซึ่งญี่ปุ่นก็ยินยอมด้วย และได้มีข้อตกลงวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 มีสาระสำคัญคือ

1. เพื่อจะจัดการกับสถานการณ์เร่งด่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจะอนุญาตให้กองทหารญี่ปุ่นผ่านดินแดนของประเทศไทยไปได้ และจะให้ความสะดวกทุกอย่างเท่าที่จำเป็นเพื่อการผ่านดังกล่าว ตลอดจนดำเนินการต่าง ๆ โดยพื้นที่ เพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันทุกอย่างอันอาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกองกำลังทหารญี่ปุ่นกับกองกำลังทหารไทย

2. รายละเอียดเพื่อการปฏิบัติตามวรรคแรกจะต้องตกลงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของทั้งสองประเทศ

3. ประเทศญี่ปุ่นให้ประกันว่า เอดราช อชิบไคย และเกียรติยศของประเทศไทยจะได้รับการเคารพ²

¹ปรีดี พนมยงค์, หลักฐานสำคัญบางประการ..., หน้า 10-17.

²กระทรวงการต่างประเทศ, พันธสัญญาโลกครั้งที่ 2 (พ.พ. II 12) เรื่องข้อตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น 8 ธันวาคม 2484, หมวดกรมประสานงานพันมิตร กองสัญญา กรมการเมืองตะวันออก.

รัฐบาลไค้ใจงให้ประชาชนไค้ทราบถึงภาวะจำยอมที่ต้งผ่อนปรนให้ญี่ปุ่น
เกินพัฒนาประเทศไทยว่า

. . . เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งนี้ เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ แม้
ประเทศไทยไค้พยายามโดยสุดกำลังก็ไม่สามารถจะหนีเหตุการณ์อันนี้ไค้พ้น และ
เนื่องจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น การที่จะต่อสู้กันไปก็จะเป็นการเสียเลือดเนื้อชาว
ไทยโดยไม้สำเร็จประโยชน์จึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเสนอของรัฐบาลญี่ปุ่น
และผ่อนผันให้ทางแกกกองทัพญี่ปุ่น โดยไค้รับค้ำประกันจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นลายลักษณ์
อักษรว่าจะเคารพเอกราช อธิปไตย และเกียรติศักดิ์ของไทย . . .¹

เมื่อคณะรัฐมนตรีไค้ยินยอมให้ทางผ่านแกกกองทัพญี่ปุ่นแล้ว เซอร์โจชาย
ครอสบี อัครราชทูตอังกฤษไค้แจ้งสาส์นของ มร. เซอร์ซิดด์ นายกรัฐมนตรีอังกฤษให้กับ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งมีใจความว่า

การเป็นไปไค้แห่งการรุกรานของญี่ปุ่นโดยไม้ชักช้าต่อประเทศของท่าน ถ้าท่าน
ถูกโจมตีขอให้อภัยกันตน การรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอธิปไตยสมบูรณ์ของประเทศ
นั้นเป็นประโยชน์ของบริติชและเราจะถือว่าการโจมตีของท่านเหมือนการโจมตีขอ
เรา²

จากสาส์นฉบับนี้อาจกล่าวไค้ว่า รัฐบาลอังกฤษไค้ผูกมัดตนโดยถือว่าการโจมตี
ของญี่ปุ่นต่อประเทศไทยเหมือนกับการโจมตีต่ออังกฤษด้วย ในระยะแรกก่อนที่ญี่ปุ่นจะยก
พลขึ้นบกในประเทศไทยนั้นอังกฤษไค้แสดงท่าทีในการจะสร้างแนวป้องกันร่วมกับฝ่ายไทย

¹"แถลงการณ์เรื่องผ่อนผันให้ทางเดินแกกกองทัพญี่ปุ่น," ข่าวโฆษณาการ,
วันที่ 8 ธันวาคม 2484, หน้า 2726.

²"There is possibility of imminent Japanese invansion of
your country. If you are attacked defend yourself. The preser-
vation of the full indepence and sovereignty of Thailand is
a British interest and we shall regard an attack on you as an
attack upon ourselves" (ปรีดี พนมยงค์ เรื่องเดิม, หน้า 9).

เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นไม่ให้สามารถผ่านไทยเข้าไปยึดดินแดนที่เป็นผลประโยชน์ของอังกฤษได้ แต่เนื่องจากอังกฤษไม่แสดงท่าทีอย่างแจ่มชัดในการจะให้ความช่วยเหลือแก่ไทยได้ ต่อเมื่อญี่ปุ่นเข้าโจมตีฐานทัพของสหรัฐอเมริกาที่เกาะฮาวายและฟิลิปปินส์อย่างรวดเร็ว พร้อมกับได้ประกาศสงครามกับฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ส่วนอังกฤษและสหรัฐอเมริกาประกาศสงครามตอบเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม และญี่ปุ่นบุกไทย แล้วอังกฤษจึงมีท่าทีแจ่มชัดขึ้น อย่างไรก็ดี ก็มีใครก็ไม่ได้แสดงว่าอังกฤษจะเข้ามาช่วยเหลือไทยในการป้องกันการรุกรานของญี่ปุ่นแต่อย่างใด การปล่อยให้ไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กเผชิญต่อการรุกรานของประเทศญี่ปุ่นตามลำพังด้วยการต่อต้านนั้นจึงเป็นการกระทำที่เป็นไปโดยยาก คณะรัฐมนตรีได้มีมติหยุดยิงและยอมให้ทางผ่านแก่ฝ่ายญี่ปุ่น อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะได้คำนึงถึงผลเสียหายที่ประชาชนจะได้รับจากการที่จะต้องต่อต้านญี่ปุ่นโดยขาดการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจ

ไทยเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น

การเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศไทยเนื่องจากการถูกละเมิดความเป็นกลาง โดยฝ่ายญี่ปุ่นมีส่วนในการช่วยบีบบังคับสถานการณ์ ประกอบกับการประสพชัยชนะในการเข้าโจมตีของฝ่ายญี่ปุ่นสามารถยึดครองอาณานิคมของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างรวดเร็ว จึงเป็นส่วนประกอบให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เปลี่ยนนโยบายเป็นกลางไปเป็นการร่วมมือกับฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งอาจพิจารณาเป็นลำดับได้ดังนี้

1. ข้อตกลงว่าด้วยหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2484 หลังจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติยินยอมให้ทหารญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย อีก 3 วันต่อมา จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ลงนามเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ในการช่วยทำสงครามทั้งด้านรุกและป้องกันร่วมกันโดยไม่ได้ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน รายละเอียดเกี่ยวกับข้อตกลงมีดังนี้คือ

1. กองทัพอากาศไทย และกองทัพอากาศไทยจะทำการร่วมยุทธการกองทัพอากาศในทะเลมา
2. ก่อนอื่นกองทัพอากาศไทยจะยึดชายแดนไทย-พม่าให้มั่นคง พร้อมกับทำการรักษาฝั่งทะเลทิศตะวันตกของประเทศทางภาคใต้ เพื่อป้องกันการรุกรานของกองทัพอากาศไทย-ญี่ปุ่น ในระหว่างนี้กองทัพอากาศไทยจะรับคุ้มครองถนนสายระแหง-แม่สอด-มียาวคี และสายกาญจนบุรี-บ้านบงคี ทั้งนี้กองทัพอากาศไทยจะเข้าร่วมปฏิบัติการด้วย
3. กองทัพอากาศไทยมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะทำการยุทธในภูมิภาคทิศใต้ของแนวระแหง-แม่สอด-มียาวคี แนวนี้อยู่ในเขตควยตรงไปแรงกุน ส่วนกองทัพอากาศไทยมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะทำการยุทธในภูมิภาคทางทิศเหนือของแนวที่กล่าวมาแล้วมุ่งตรงไปเชียงตุงและมณฑลฉะเล
4. กองทัพอากาศของไต้หวันและญี่ปุ่นต่างฝ่ายต่างทำการยุทธในค้ำของชน ถ้ามีความจำเป็นกองทัพอากาศญี่ปุ่นจะเข้าร่วมกำลังกับกองทัพอากาศไทยด้วย
5. ราชธานีแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ครองน่านน้ำไทยประมาณตั้งแต่เหนือแนวลัทธิขั้ว-หัวหินขึ้นไป¹

การเปลี่ยนจากข้อตกลงให้ญี่ปุ่น "ผ่าน" ประเทศมาเป็นการร่วมรุกและป้องกันร่วมกับญี่ปุ่นจึงถือว่าเป็นก้าวแรกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการเข้าร่วมมือกับญี่ปุ่น ซึ่งการตกลงกันในครั้งนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำเสนอแผนมติความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรก่อน และจากข้อตกลงคณะรัฐมนตรีในวันที่ 8 ธันวาคม นั้นเป็นสถานการณ์เร่งด่วนถาวรให้สภาผู้แทนราษฎรมาประชุมพร้อมกันจะเป็นการแก้ไขสถานการณ์ไม่ทัน แต่ถึงอย่างไรรุ่งขึ้นวันที่ 9 ธันวาคม รัฐบาลสามารถเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญชี้แจงเหตุการณ์และความเห็นชอบต่อการแก้ปัญหาของรัฐบาล² ซึ่งเหตุการณ์

¹กระทรวงการต่างประเทศ, แพ้มสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.พ. II/2) เรื่องหลักการร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่น, หมวดกรมประสานงานพันธมิตร กองสัญญากรมการ เมืองตะวันออก.

²สภาผู้แทนราษฎร, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2484 วิสามัญครั้งที่ 3 วันที่ 9 ธันวาคม 2484.

ลงนามร่วมยุทธระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในวันที่ 11 ธันวาคม นั้นถ้าจอมพล ป. ๗ ได้ขอความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรก่อนก็สามารถทำได้ แต่รัฐบาลมิได้กระทำ รัฐบาลเพียงแต่แถลงให้ประชาชนทราบเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ว่า

บัดนี้รัฐบาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ลงนามในความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ศกนี้ เวลา 11.20 น. อีก ความตกลงนั้นคือ ไทยกับญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรกันทั้งทางรุกและการป้องกัน ไทยจะให้การร่วมมือทางการทหารแก่ญี่ปุ่นตามที่จำเป็น สำหรับความมุ่งหมายที่กล่าวข้างต้นซึ่งรวมถึงการให้ทางเดินแก กองทัพญี่ปุ่นผ่านดินแดนไทยและความสะดวกอื่น ๆ ด้วย ประเทศญี่ปุ่นรับประกันว่าจะเคารพเอกราช อธิปไตยและเกียรติศักดิ์ของประเทศไทยทุกประการ รัฐบาลขอแจ้งให้ประชาชนทราบว่า การที่ได้ตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นดังกล่าวนี้โดยได้พิจารณาแล้วอย่างรอบคอบและเห็นว่า เป็นทางที่ดีที่สุดที่จะปฏิบัติให้เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติในสภาพการณ์เช่นนี้ ฉะนั้นตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปขอให้ตระหนักแน่ว่า ญี่ปุ่นเป็นมิตรกับไทยเพื่อร่วมกันเจริญเกียรติศักดิ์ให้รุ่งโรจน์ยิ่งขึ้นไป¹

2. การลงนามกติกาสัญญาพันธมิตรระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ต่อมาจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกตำแหน่งหนึ่งเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ศกเดียวกัน ทำให้การพิจารณาเข้าร่วมมือกับญี่ปุ่นเป็นไปได้สะดวกขึ้น ก่อนหน้านั้นจอมพล ป. ๗ ได้มอบหมายให้หลวงวิจิตรวาทการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศให้หาแนวทางปฏิบัติที่จะทำกติกาสัญญาพันธมิตรกับญี่ปุ่นอีกฉบับหนึ่ง เพื่อความกระชับรัดกุมในการตัดสินใจร่วมโชคชะตากับญี่ปุ่น จากการรายงานของหลวงวิจิตรวาทการ ถึงวิธีการเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ว่า

. . . รัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นเห็นพ้องกันว่า การสถาปนาระเบียบใหม่ในเอเชียตะวันออกเป็นทางเดียวที่จะประสิทธิผลความไพบูรณ์ในวงศ์เชคนีและเป็นเงื่อนไขอันจำเป็นในอันที่จะยังสันติภาพแห่งโลกให้คืนดีและมั่นคงแข็งแรง จึงจำเป็นที่จะทำกติกาสัญญาพันธมิตรกันโดยมีข้อกำหนดความเข้าใจกันเป็นความลับเป็นภาค

¹"แถลงการณ์เรื่องไทยกับญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรกันทั้งทางรุกและการป้องกัน" ข่าวโฆษณากา, 12 ธันวาคม 2484, หน้า 2734 - 2735.

ผนวกของกติกาสัญญานั้นและมีหนังสือแลกเปลี่ยนกัน . . .

อนึ่ง โดยที่กติกาสัญญาพันธไมตรีฉบับนี้เป็นหนังสือสัญญาฉบับที่แท้จริง คือไม่ต้องมีสัตยาบันจึงไม่จำเป็นต้องมีหนังสือมอบอำนาจเต็ม (Full Powers) สำหรับการลงนามกติกาสัญญานี้ แต่ควรไต่ถามมติของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงให้เห็นฝ่ายญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศเป็นพระราชอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา 54 ส่วนทางสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่ต้องการความเห็นชอบ เพราะกติกาสัญญานี้ไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของไทย เป็นแต่เพียงถึงการเพิ่มพูนอาณาเขตของไทยในอาณาเขตและไม่เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องออก พ.ร.บ. เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา แต่โดยที่จะช่วยเหลือกันทางการ เมือง การเศรษฐกิจ และการทหาร ในการช่วยเหลือกันทางเศรษฐกิจ อาจต้องออกพระราชบัญญัติต่อไป ในเมื่อปรากฏว่าอำนาจซึ่งรัฐบาลไต่ถามมอบไว้จากสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นการเพียงพอ เพราะฉะนั้นจึงควรแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบภายหลังที่โคลงนามกันแล้ว¹

ฉะนั้นจึงได้มีการลงนามกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างจอมพล ป. พิบูลย์ ณ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ซึ่งกติกาสัญญาพันธไมตรีที่เปิดเผยได้นั้นระบุว่าทั้งฝ่ายต่างจะเคารพเอกราชและอธิปไตยซึ่งกันและกัน ภาคีแต่ละฝ่ายจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ในด้านการ เมือง การทหาร การเศรษฐกิจ ในกรณีภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เกิดขัดกันขึ้นกับประเทศที่สามและฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะไม่แยกทำสัญญาหรือสงบศึก ในข้อตกลงดังกล่าวได้มีภาคผนวกของกติกาสัญญาฉบับนี้ที่เป็นความลับ ห้ามทั้งสองฝ่ายนำมาเปิดเผยนั้นเรียกว่า ข้อกำหนดความเข้าใจกันเป็นความลับภาคผนวกกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ความว่า

1. ประเทศญี่ปุ่นจะร่วมมือกับประเทศไทยเพื่อประสิทธิการ เรียกคืนดินแดนคาบสมุทรของประเทศไทย

¹กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, แผนกเก็บ เลขที่ 4/190 เบ็ดเสร็จเกี่ยวกับญี่ปุ่น, เรื่องกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น (หนังสือจากกระทรวงการต่างประเทศถึงนายกรัฐมนตรี สับ-ควมมาก ที่ น.22695/2484 วันที่ 19 ธันวาคม 2484).

2. โดยที่สัญญาะสงครามมีอยู่แล้วระหว่างประเทศญี่ปุ่นฝ่ายหนึ่ง กับสหรัฐอเมริกา และบริเตนใหญ่ฝ่ายหนึ่ง ประเทศไทยจะไต่หาความช่วยเหลือแก่ประเทศญี่ปุ่นตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2 แห่งกติกาสัญญาพันธไมตรีโดยทันที เป็นที่เข้าใจกันว่าความช่วยเหลือที่รวมทั้งกิจการร่วมมือทางฝ่ายประเทศไทยคงถือว่าในวรรคที่หนึ่งแห่งความตกลงฉบับวันที่ 8 เดือนนี้

3. รัฐบาลทั้งสองฝ่ายยอมรับนับถือว่า ข้อความในความตกลงฉบับวันที่ 8 เดือนนี้ กติกาสัญญาพันธไมตรี และข้อกำหนดความเข้าใจกันนี้ครบถ้วนหมดแล้ว จึงตกลงกันยกเลิกความตกลงเช่นนั้นตั้งแต่วันที่ 1 ของกติกาสัญญาพันธไมตรีเป็นต้นไป และจะไม่โฆษณาความตกลงดังกล่าวไว้ในภายหน้า¹

จากการลงนามในกติกาสัญญาฉบับดังกล่าว เป็นผลให้ประเทศไทยมีเจตนาที่จะร่วมทำสงครามกับฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งเป็นข้อตกลงที่กระทำกันเป็นความลับระหว่างประเทศ ต่อประเทศ ถึงแม้มิได้ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรก่อนแต่เมื่อลงนามแล้วจึงได้นำเรื่องนี้เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรรับทราบเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2484 จึงเป็นภาวะที่ผู้แทนราษฎรต้องจ่ายอมรับในพฤติการณ์ที่ปฏิบัติไปก่อนแล้ว²

3. การประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ก่อนการประกาศสงครามของฝ่ายรัฐบาลได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายท่าน ได้ถามถึงนโยบายต่างประเทศว่า ไทยจะประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่ง เป็นคู่สงครามกับญี่ปุ่นหรือไม่ เพราะญี่ปุ่นได้ประกาศสงครามกับกลุ่มประเทศดังกล่าวแล้ว ทางฝ่ายรัฐบาลได้ตอบว่า

¹กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, แฉกเก็บ เลขที่ 4/190 เบ็ดเสร็จเกี่ยวกับ ญี่ปุ่น, เรื่องกติกาสัญญาพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่น วันที่ 21 ธันวาคม 2484.

²สภาผู้แทนราษฎร, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ 4/2484 (ลับ) วิสามัญครั้งที่ 3 วันอังคารที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2484.

. . . ทางญี่ปุ่นเขาบอกว่าเราจะประกาศสงครามหรือไม่และจะถอนทูตหรือไม่นั้น เขาปล่อยให้อยู่ในดุลยพินิจของเรา เมื่อเรารวมมือกับเขาอย่างเต็มที่แล้วเขาก็พอใจ . . .

. . . เมื่อถึงเวลาและถึงเหตุผลอันสมควรที่เราจะต้องประกาศเราก็คงจะทำ แต่ในเวลาญี่ปุ่นเองเขาก็ไม่เคยเร่งร้อนให้เราทำอย่างนี้ เราอาจจะดูเหตุการณ์ต่อไปก่อน¹

จากการที่นักการทหารและนักการเมืองบางคนได้เสนอความคิดเห็นเป็นการคาดการณ่ว่า ฝ่ายญี่ปุ่นต้องประสบกับชัยชนะอย่างแน่นอนและไทยควรจะได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่² ประกอบกับสถานการณ์ในขณะนั้นญี่ปุ่นเป็นฝ่ายมีชัยต่อด่านสัมพันธ์มิตรอยู่ตลอดเวลาสามารถยึดครองดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอาไว้ได้เกือบจะหมด จึงเป็นส่วนประกอบต่อการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีในการประกาศสงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกา เมื่อเวลาเที่ยงตรงของวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 สาเหตุที่ใช้วันนี้เพราะตรงกับวันที่สมเด็จพระนเรศวรได้กระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาแห่งพม่าที่ ต.คอนเจดีย์ เมื่อวันจันทร์ เดือนยี่ แรม 2 ค่ำ ปีมะโรง เวลาก่อนเที่ยงวันเล็กน้อย³ จอมพล ป. ได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการก่อนจึงนำไปให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ลงพระนาม ซึ่งขณะนั้นมี 3 ท่านคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา (ประธานคณะผู้สำเร็จฯ) พลเอกเจ้าพระยาพิชเยนทรโยธิน และนายปรีดี พนมยงค์ การลงพระนามในวันประกาศสงครามนั้นปรากฏว่า

¹สภาผู้แทนราษฎร, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ 4/2484 (ลับ) วิสามัญครั้งที่ 3 วันอังคารที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2484

²พรี ฌบยเกตุ, ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประเทศไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2. ตีแรก ชัยนาม, ไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2, 1: 360.

³คำทรงราชานุญาต, พงศาวดารเรื่องไทยรบพม่า, (พระนคร : โสภณพิพรณชนาคาร, 2475), หน้า 124 - 130.

นายปรีดี พนมยงค์ มิได้ลงนามด้วย แต่ประธานคณะผู้สำเร็จ ฯ อนุญาตให้ประกาศ
รายชื่อนายปรีดี พนมยงค์ ด้วย และพระองค์จะรับผิดชอบเอง¹ จึงได้มีการประกาศ
สงครามต่ออังกฤษและสหรัฐอเมริกาว่า

โดยที่ฝ่ายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กระทำการรุกรานประเทศไทยมาเป็น
ลำดับ โดยส่งทหารรุกรานเขตแดนเข้ามาบ้าง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโคลง
เครื่องบินลอบเข้ามาถึงระเบิดบานเมืองและบ้านเรือนของราษฎรผู้ประกอบการ
หาเลี้ยงชีพอย่างปกติ ทั้งระคมถึงราษฎรสามัญผู้ไร้อาสุขอย่างทารุณผิดวิสัย
อารยะชนไม่กระทำการเปิดเผยตามประเพณีระหว่างชาติ นับได้ว่าเป็นการ
ละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและมนุษยธรรม ประเทศไทยจึงไม่สามารถ
ทนดูต่อไปได้อีก

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
จึงมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ใดมีสถานะ
สงครามระหว่างประเทศไทยฝ่ายหนึ่ง กับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาอีกฝ่ายหนึ่ง
ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม เป็นต้นไป²

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้เปลี่ยนนโยบายจากการให้ญี่ปุ่น "ผ่าน"
ประเทศ จากข้อตกลงของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม อีก 3 วันต่อมาได้มีการ
ทำสัญญาทางทหารช่วยรุกและป้องกันกับฝ่ายญี่ปุ่น จนกระทั่งลงนามในกติกาสัญญาพันธ-
ไมตรีพร้อมทั้งภาคผนวกซึ่ง เป็นความลับ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม และอีก 1 เดือนต่อมา
ก็ได้ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร การกระทำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
ในครั้งนี้เป็น การแสดงออกทั้งทางพฤตินัยและนิตินัยอย่างชัดเจนที่ประเทศไทยต้องเข้าไป
ผูกพันในสงครามอย่างแน่นแฟ้นขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ไทยได้รับความกระทบกระเทือน

¹สุพจน์ คำนวณตระกูล, พล.ท.อ. อุดม อุดมเดชจรดี พுகถึงขอเท็จจริงทาง
ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับนายปรีดี พนมยงค์ และจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พระนคร :
ศิริการพิมพ์, 2522), หน้า 99.

²"คำแถลงการณ์เกี่ยวกับการประกาศสงครามต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐ-
อเมริกา" ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 59 วันที่ 25 มกราคม 2485, หน้า 247.

ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพราะเหตุการณ์ระหว่างประเทศไทยต้องกลายเป็นศัตรูกับฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างถูกต้องตามนิติบัญญัติ ส่วนภายในประเทศเนื่องจากจอมพล ป. ๗ ตัดสินใจในเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่นั้นอย่างเร่งรีบและผู้ที่มีส่วนร่วมในการช่วยตัดสินใจเฉพาะนายทหารบกที่ใกล้ชิดกับนักการเมืองเพียงบางคน ผลจากการไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของรัฐมนตรีร่วมคณะและสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้จอมพล ป. ๗ มีอำนาจในการตัดสินใจมากซึ่งจะส่งผลให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของคณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะก่อให้เกิดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นและโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. ๗ เป็นผลให้จอมพล ป. ๗ ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในคราวต่อมา